

**ЦЕНТЪР ЗА
ИЗСЛЕДВАНЕ НА
ДЕМОКРАЦИЯТА**

ДИНАМИКА НА КОНВЕНЦИОНАЛНАТА ПРЕСТЪПНОСТ 2015 – 2016 г.

Policy Brief No. 66, декември 2016

Националното изследване на престъпността¹ показва през 2015 г. **спад на жертвите на престъпления на 12,9% спрямо 13,3% за 2014 г.** (графика 1). За сравнение регистрираните престъпления от МВР (срещу личността и собствеността на гражданите) също отчитат спад от 102 552 за 2014 г. до 100 054 през 2015. НИП потвърждава тенденцията на спад на престъпленията за втора поредна година. Основното, с което националното изследване се различава от полицейската статистика е, че данните, набирани чрез интервюта с жертвите на престъпления, не потвърждават толкова голям и устойчив спад. Според криминалната статистика на МВР, **спадът на броя на извършените престъпления е рекорден и нивото на криминална активност е най-ниското след 1990 г.** Съответно **намалението е с 13,3% спрямо най-ниските нива от преди кризата през 2008 г.** (графика 2).

Спадът на регистрираните от полицията престъпления е рекорден през 2015 г. и като

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

- През 2015 г. се наблюдава **спад в броя на жертвите** на престъпления в сравнение с 2014 г.
- Данните от трите последни изследвания показват, че криминалните инциденти намаляват със **значително по-ниски темпове** от тези, които МВР съобщава от 2012 г. насам.
- Равнището на съобщаване (докладване) за престъпленията от населението в полицията бележи **понижение** при ръст на официално регистрираните от МВР през 2015 г. Съответно латентната престъпност **нараства**, което е индикатор за **влошаване на доверието към МВР**.
- Нужно е прилагането на **мерки за свиване на „полицейските филтри“** чрез засилен вътрешен контрол и проверки на случаи, докладвани от граждани.
- При формулирането и провеждането на политиките в областта на вътрешната сигурност, главно място трябва да заеме **повишаване на доверието** на обществото в **полицията**. Мнението на гражданите трябва да бъде компонент от оценката на работата на МВР.

¹Националното изследване на престъпността (НИП) се провежда от Центъра за изследване на демокрацията от 2002 г. насам. НИП набира данни за престъпността в страната чрез национално представително виктимизационно изследване (изследване на жертвите на престъпността). През 2015 г. бе използван методът

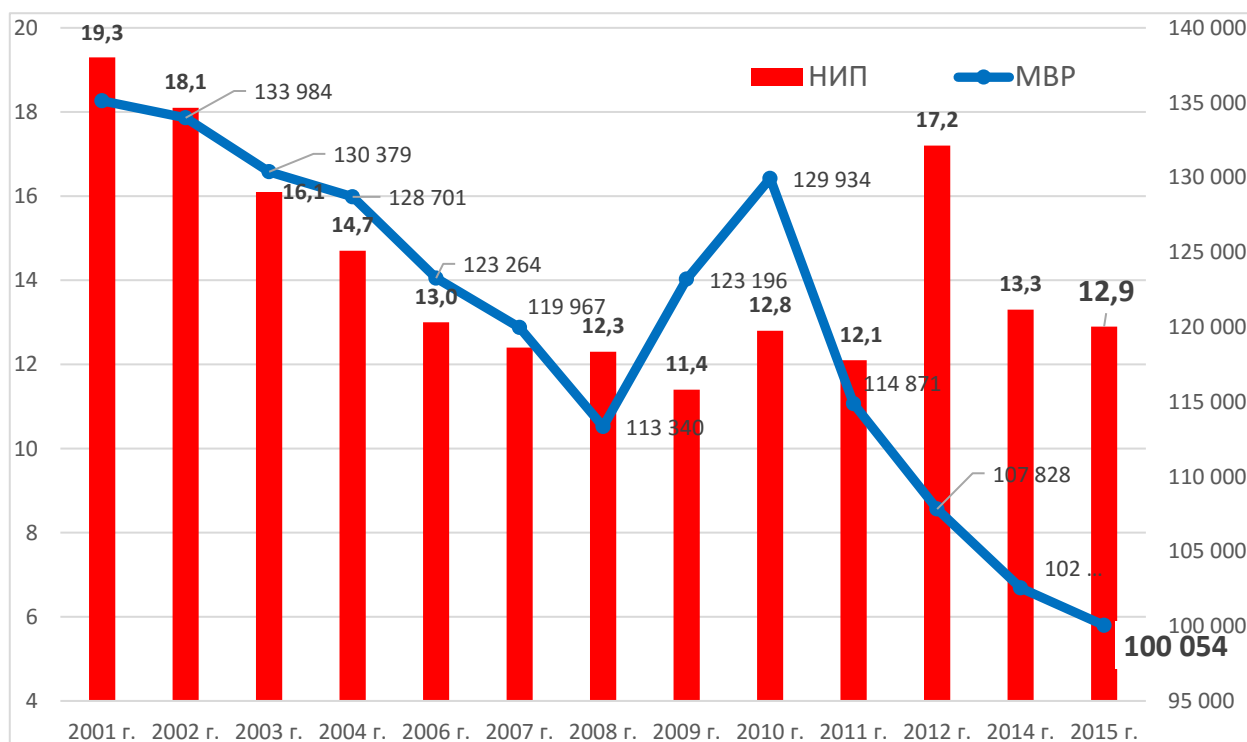
телефонно интервю, чрез който се осигурява по-висока представителност на населението. Телефонните интервюта като цяло регистрират по-голям брой престъпления и жертви – 2 процентни пункта повече от тези при персонално интервю.

се отчете демографският фактор. През 2015 г. са извършени 1389 престъпления срещу собствеността и личността на 100 хил. човека срещу 1415 през 2014 г. За първи път след 1991 г. броят на престъпленията спада под 1400 на 100 000.

наречената **латентна престъпност**. Това се интерпретира обикновено като недоверие в полицията. Жертвите смятат, че няма смисъл да се съобщават по-незначителни престъпления, защото полицията няма да им обърне внимание. НИП оценява нивото на латентност или на несъобщаване за

Графика 1. Равнище на престъпността: НИП и статистика на МВР 2001 – 2015 г.

Данните от НИП обаче показват, че въпреки спада на броя на жертвите през 2014 и 2015 г., нивото на криминални инциденти продължава да е значително по-високо и се движи в рамките на равнището от 2006 и 2010 г.

Така се очертава **тенденция на ясно разминаване между алтернативното измерване на престъпления от НИП и официално регистрираните престъпления**. Тази разлика се обяснява с две основни причини.

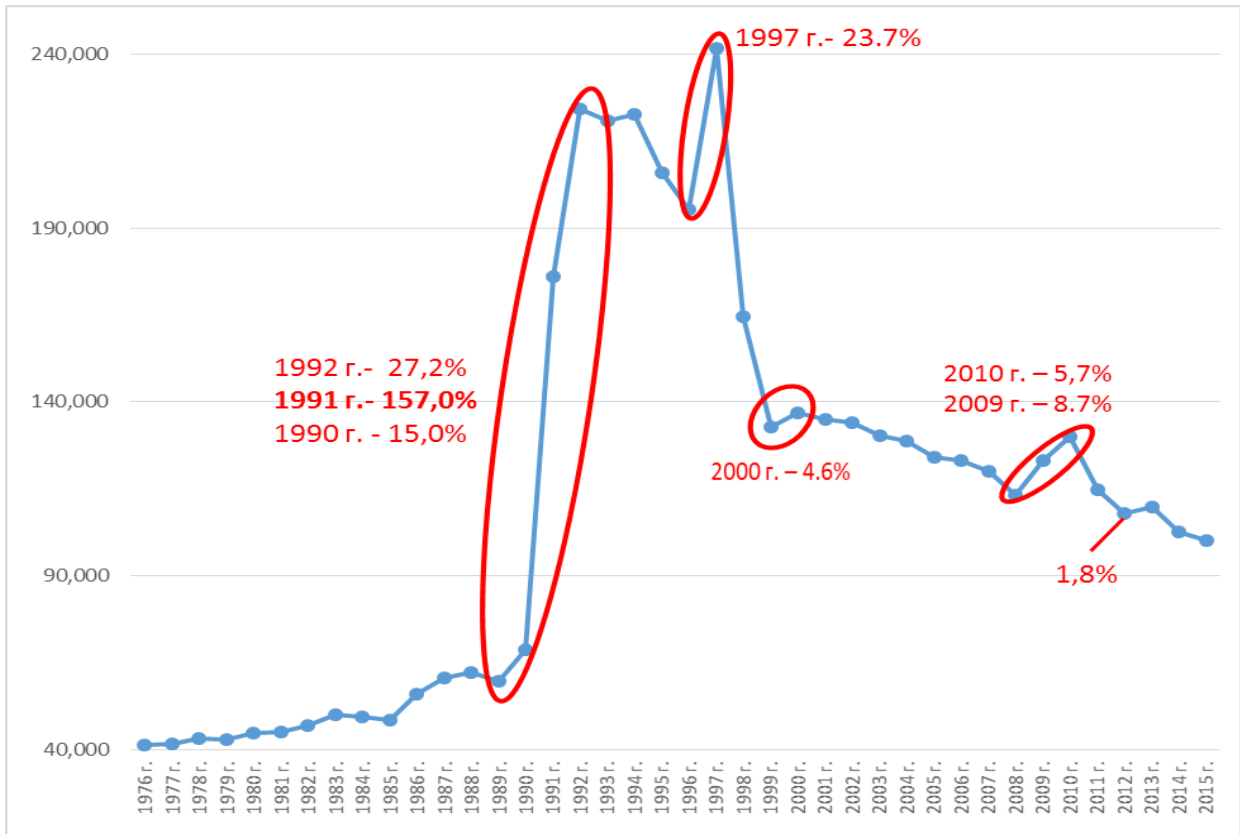
Първата е практиката на **несъобщаване за престъпления** на полицията или така

престъпления на полицията. Според данните латентността се увеличава през 2015 г., т.е. броят на съобщените престъпления намалява с 4% – от 62,7% на 56,8% (графика 3). През годините анализите на данните от проучванията на латентността показват, че позитивното отразяване на дейността на МВР от медиите обикновено води до по-активно съобщаване за престъпления от страна на населението. При нарастването на критичността на медиите към дейността на МВР (обикновено в края на мандатите на правителствата) се наблюдава традиционен спад на съобщаването на престъпленията².

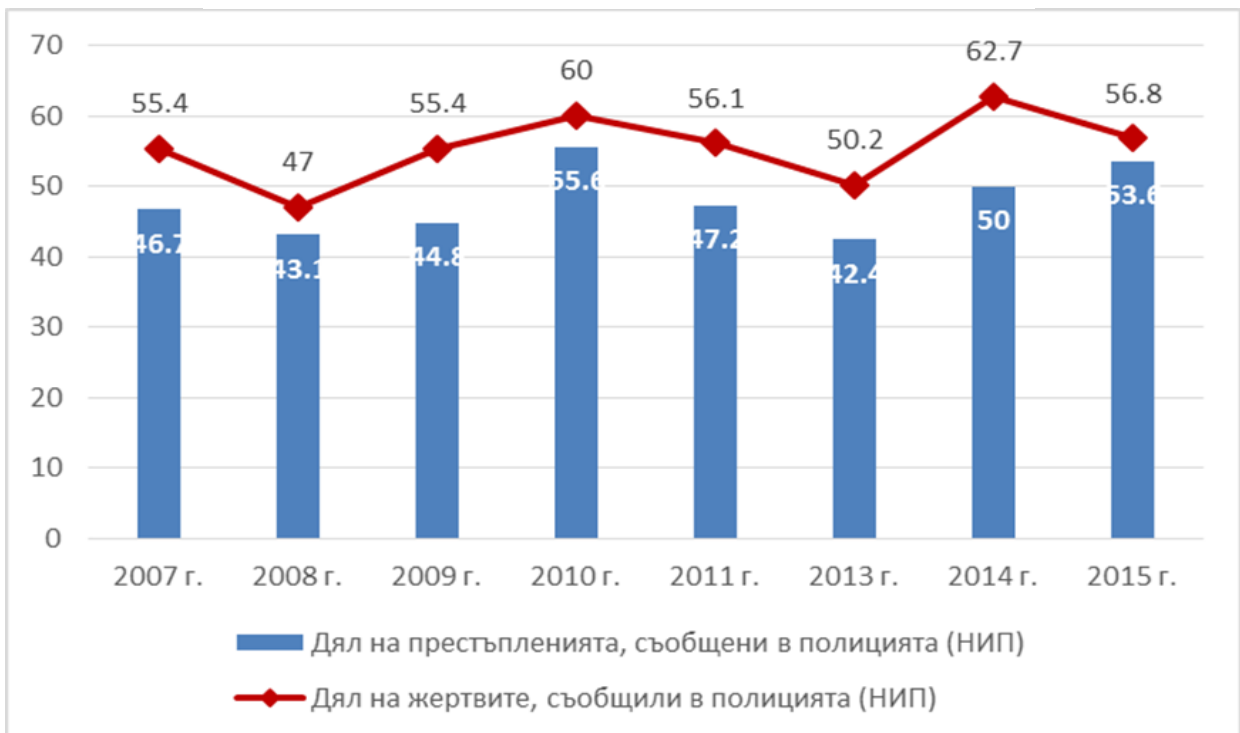
² Предложените резултати от влизането на България в ЕС (2007 г.) биха могли да се интерпретират по следния

начин: данните от 2008 г., която отразява 2007 г., показват рязко нарасналите критики към работата на

Графика 2. Динамика на престъпността според статистиката на МВР (1990 – 2014)

Графика 3. Дял на потърсили полицията жертви и заявените престъпления

МВР (министър Р. Петков), които довеждат до смяната на министъра. Данните за 2009 и 2010 г. показват най-позитивните отразявания на дейността на МВР за периода (свързани с рекордно висок рейтинг на

вътрешния министър Цв. Цветанов), а данните за 2013 г. показват рязкото нарастване на критичното отношение за 2012 г. Подобна би могла да бъде интерпретацията за 2015 г.

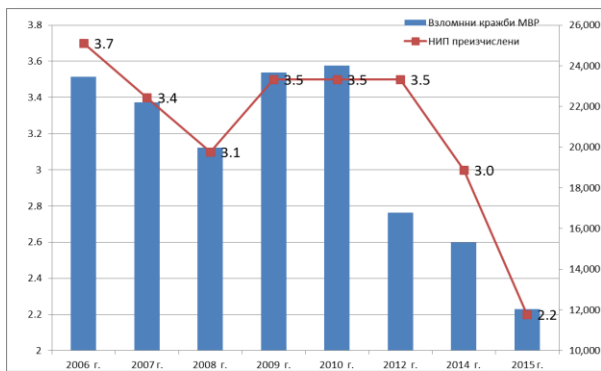
Втората причина са т. нар. **полицейски филтри** - когато се използват различни основания, включително формални от страна на полицията, за да не бъде регистрирано едно престъпление. По този начин се избягва регистрирането на определени групи престъпления, които трудно се разкриват или показват влошаване на криминогенната ситуация за определен район.

Видове престъпления

При анализа на резултатите от НИП трябва да се има предвид, че само при престъпления, които са свързани с голям брой случаи може да се търси съпоставяне с данните на полицията.

Такива данни са кражбите от домовете

Фигура 4. Взломни кражби: НИП и статистика на МВР (2001 – 2014 г.)

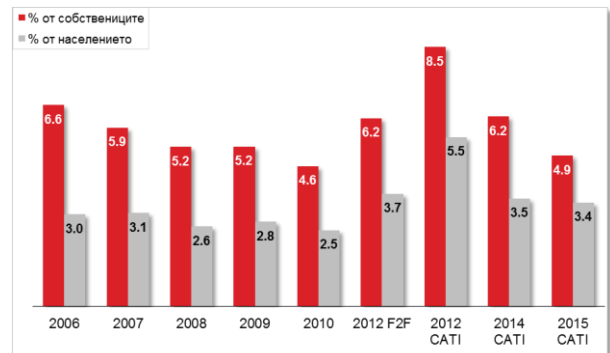
(Графика 4) и кражбите от автомобили (Графика 5). И при двете групи престъпления наблюдаваме тенденция на спад според интервютата сред населението. Следователно НИП потвърждава тенденцията в полицейските регистрации.

При съпоставянето на числата при взломните кражби се вижда, че през периода 2006 – 2011 г. броят на престъпленията от тази група се движи според полицейската статистика между 22 и 24 хил. След 2011 г. следва рязък

спад, като през 2015 г. броят на тези криминални събития е почти два пъти по-малък. НИП също показва подобен рязък спад, като намалението е от 3,5% на 2,2%.

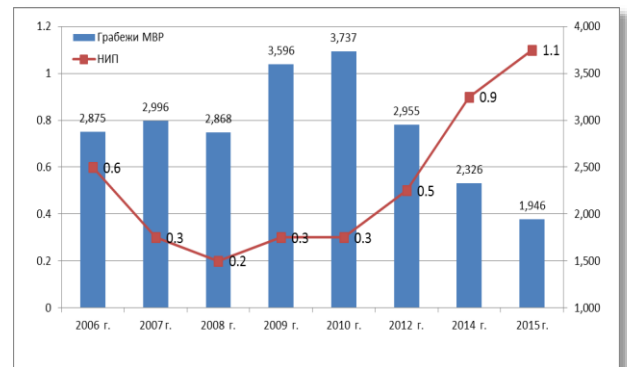
НИП 2015 г. регистрира обаче разминаване с

Графика 5. Дял на жертвите на кражби от автомобили за годината, предхождаща съответното изследване (%) (2007 – 2015 г.)

полицейските регистрации при две чувствителни групи престъпления – при

Фигура 6. Грабежи: НИП и статистика на МВР (2006 – 2015 г.)

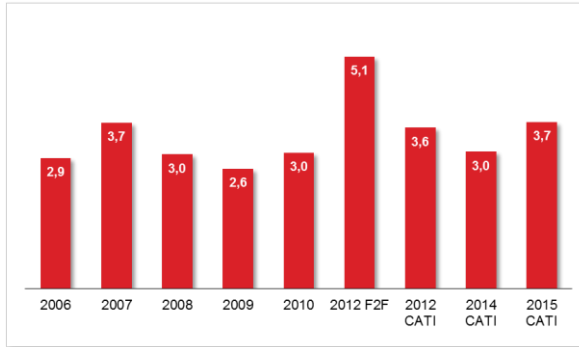
грабежите (Графика 6) и при кражбите на лично имущество³ (Графика 7).

След ръста на полицейските регистрации (сините колони) на грабежите през 2009 и 2010 г. (обяснявано с ефекта на икономическата криза) следва устойчив период на спад (графика б). Точно обратното показват данните от НИП – от 2010 г. има устойчив ръст на броя на жертвите (червената линия). Поради малкия брой случаи, които се

³ Най-известното престъпление в тази група са джебчийските кражби

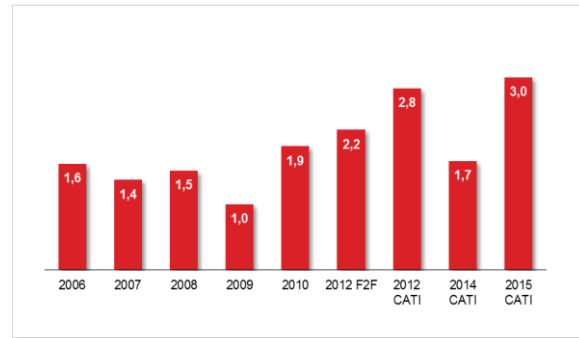
наблюдават при престъпленията, свързани с грабежи за една година, социологическите проучвания не са достатъчно надежден инструмент в този конкретен случай.

Графика 7. Дял на жертвите на кражби на лично имущество за годината, предхождаща съответното изследване (% от населението)

Загриженост обаче предизвиква фактът, че се наблюдават три или четири години с **ясно очертана тенденция на ръст при данните от НИП** и това е важен сигнал към професионалното ръководство на МВР.

Графика 8. Дял на жертвите на нападения/заплахи за годината, предхождаща съответното изследване (% от населението)

Данните от НИП също така показват интересна специфика за 2015 г. Изследването регистрира рекорден брой интервюирани граждани, заявили, че са станали жертви на нападение и/или заплахи (графика 8). Точно тази група престъпления, свързани със заплахи, обикновено не се регистрира от полицията, защото жертвите ги съобщават по-рядко, а и полицейските служители често не регистрират подобни инциденти, тъй като ги определят като битови конфликти. Индикации за ръст на подобни престъпления бяха многобройните инциденти, свързани с агресия (включително при пътни инциденти), отразени от средствата за масова информация през годината.